

Հաստատում եմ՝

Թաշատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական
մանկավարժական համալսարանի ռեկտոր, պրոֆեսոր
Սրբուհի Գևորգյան

ԿԱՐԾԻՔ

Թաշատուր Աբովյանի անվան

հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի

Արվեստի պատմության, տեսության և մշակութաբանության ամբիոնի

2023թ. հունիսի 16 հ. 13 նիստի

Զահրա Մալեկի Սամադի

«Պարսկական դասական պոեզիայի արձագանքներն

իրանական ժամանակակից կերպարվեստում»

ԺԷ.00.03 - «Կերպարվեստ, դեկորատիվ և կիրառական արվեստ, դիզայն»

մասնագիտությամբ

արվեստագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության

վերաբերյալ

Նիստին մասնակցել են արվեստի պատմության, տեսության և մշակութաբանության ամբիոնի վարիչ, արվեստագիտության թեկնածու, դոցենտ Ս. Մելիքյանը, գեղարվեստական կրթության ֆակուլտետի դեկան, արվեստագիտության ղեկավար, պրոֆեսոր Ա. Հակոբյանը, արվեստագիտության թեկնածու, դոցենտ Ա. Բաղդասարյանը, արվեստագիտության թեկնածու Ս. Գրիգորյանը, արվեստագիտության թեկնածու Ա. Առաքելյանը, մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ Լ. Իսկոյանը, հոգեբանական գիտությունների թեկնածու Զ. Մալոյանը, ասիստենտ Վ. Գամաղելյանը և ամբիոնի մյուս անդամները:

Զահրա Մալեկի Սամադի ատենախոսությունը յուրովի փորձ է դիտարկել պարսկական միջնադարյան պոեզիայի արձագանքներն այսօր Իրանում ստեղծագործող նկարիչների ստեղծագործություններում: Պարսկական պոեզիան առանձնահատուկ

տեղ է զբաղեցնում համաշխարհային գրականության գանձարանում՝ հանդես գալով իր խորը բնույթով, որն ամբողջությամբ միաստիկ, հոգևոր աշխարհի բացահայտում է:

Աշխատանքում ատենախոսը դիտարկում է մեծ պոետներ Խայամի, Նիզամիի, Հաֆեզի, Ռումիի մտքի ազդեցությունը՝ ատենախոսությունում անդրադարձած երեք նկարիչների ստեղծագործություններում: Հասկապես հետաքրքրական է այն փաստը, որ քննության են առնված հեղինակին ժամանակակից նկարիչների նկարաշարերը:

Ներկայացված աշխատանքը հետաքրքիր փորձ է սինթեզել կերպարվեստն ու գրականությունը, հոգևորի երկու գեր բնագավառներ, դրանց միահյուսումնա:

Աշխատանքը կազմված է ներածությունից, չորս գլուխներից, եզրակացությունից, գրականության ցանկից, հավելվածից:

Ներածության մեջ հեղինակը հիմնավոր ներկայացրել է պահանջվող բոլոր դրույթները:

Առաջին գլուխը կրում է «Պարսկական նկարչության կապերն ազգային դասական տաղերգության հետ (պատմական համառոտ ակնարկ)» խորագիրը, որն ունի չորս ենթագլուխներ: Դրանք անդրադառնում են գրեթե ողջ պարսկական բազմադարյա արվեստի պատմությանը՝ առանձնակի շեշտադրելով պոեզիային անդրադարձ կատարած հեղինակներին և նրանց ստեղծագործություններին:

Երկրորդ գլխում ուսումնասիրման առարկան է նկարիչ, գրող, կինոքննադատ Այդին Ադդաշլուի ստեղծագործական ուղին, որի խորագիրն է «Այդին Ադդաշլու»: Այն ներկայացված է ութ ենթագլուխներով: Ենթագլուխներում ատենախոսը դիտարկում է նկարչի կյանքը, նրա ուսման ընթացքն ու կայացումը: Հատուկ քննության է ենթարկվել Ադդաշլուի գեղանկարչական աշխատանքների թեմատիկան և տեխնիկան: Հետաքրքրական է այն հանգամանքը, որ արևմտյան արվեստագետների ազդեցությունը նկատվում է նկարչի աշխատանքներում:

Զգալի թվով ստեղծագործություններում նկարիչն անդրադառնում է Խայամի պոետիկ տողերին: Խայամական ռուբայները մեծ ազդեցություն են թողել նկարչի աշխարհայացքի ձևավորման վրա և հանդես են գալիս որպես ոգեշնչման աղբյուր: Նրա աշխատանքները ուղղորդում են նորովի ընթերցել իրանական պոեզիայի մարգարիտները: Ուսումնասիրման հետաքրքրական հատվածներից են գուգահեռներն ու համեմատությունները Վերածննդի վարպետների ստեղծագործությունների հետ,

դրանց մեկնաբանությունները, որոնք համալրվում են գրականության գոհարներով: Ատենախոսության հեղինակը նրբորեն զգացել է և ներկայացրել խայամական տողի ազդեցությունը նկարչի ստեղծագործություններում: Քննվում են ռուբայներով ներշնչված «Կործանման հուշեր» գեղանկարչական շարքի աշխատանքները (30 աշխատանք), որոնցում բազմաթիվ են խորհրդանշական պատկերները, դրանց բնորոշ առանձնահատուկ նշանակությունները, որը կապում է նկարչին և պոետին:

Ատենախոսի կողմից դիտարկվել է նաև նկարչի ստեղծած «Ճմռված մանրանկարչություն» նկարաշարը, որի հիմքում է Հաֆեզի գազելների ոգեղեն և փիլիսոփայական աշխարհը: Այս նկարաշարով Աղդաշլուն իրանական գեղանկարչությանը բերեց սյուրռեալիզմին բնորոշ տարրեր:

Ատենախոսության երրորդ գլուխը՝ «Ֆարահ Օսուլի» նվիրված է արվեստագետ Ֆարահ Օսուլիի կյանքին և ստեղծագործությանը, որը ներկայացված է երեք ենթագլուխներով: Վերլուծության է ենթարկվել Հաֆեզի տաղերի հիման վրա ստեղծած աշխատանքները, որին հաջորդում է արտասահմանյան վարպետների ստեղծագործությունների հիման վրա «Վիրավոր շնորհ» նկարաշարը:

Ատենախոսը մեջբերում է. «Ֆարահ Օսուլին իր գործունեության երեսուն տարիների ընթացքում կարողացել է մանրանկարչության միջոցով դրսևորել տեխնիկայի, նյութերի բովանդակության և պատումի յուրատիպ համադրություն՝ ձևավորելով իր անհատական հատուկ ոճը» [1]: Կին նկարիչն, ըստ հեղինակի ուսումնասիրության, օգտվելով պատկերային և գրական հարուստ մշակութային հենքից, կիրառելով ավանդական և ժամանակակից աշխատագործիքներ, իր նկարները վերածել է ինքնատիպ ստեղծագործությունների:

Նկարչի արվեստում գրականությունը համատարած և ընդգրկված բաղադրիչ է, ինչը թույլ է տվել իր ստեղծագործություններում հեղինակը հանդես գա որպես պատմիչ: Հետազոտողն ուսումնասիրել է Հաֆեզի շուրջ հիսուն գազելների հիման վրա կատարված խոշոր չափի մանրանկարչական ստեղծագործություններ: Ատենախոսը համեմատական է անցկացնում նշված երկու նկարաշարերի միջև: Այս գործերում տեղ է գտել նկարչի ներաշխարհի բազմակողմանի և մարդասիրական բնույթը, որոնք իրենց շեշտադրումն են գտել ժամանակակից կնոջ կերպարում:

Չորրորդ գլուխը, որն վերնագրված է «Շահրիար Ահմադի» իր երեք հիմնական ենթագլուխներով նվիրված է նշանավոր արվեստագետ Շահրիար Ահմադիի ստեղծագործությանը, որի Ռումիի «Դիվանե Շամսի» գագելների շուրջ կատարված աշխատանքները բացահայտում են մեծ պոետ-փիլիսոփային դպրոցի հիմնակետերը: Այս նկարչի գործերն աչքի են ընկնում իրենց մեծ չափերով և աբստրակտ էքսպրեսսիոնիզմի դրսևորումներով:

Ռումիի բանաստեղծություններն արտահայտված են պարզ լեզվով և դրանց համահունչ պատկերներ է ստեղծում նկարիչը: Նկարիչն իր աշխատանքներում կարողացել է պոետ Ռումիի միատիկ, բայց դրա հետ մեկտեղ պարզ բանաստեղծական ոգին փոխանցել դիտողին:

Եզրակացություններում շուրջ ութ կետով արտացոլված են համակողմանի վերլուծության արդյունքում կատարված եզրահանգումները:

Ընդհանուր օգտագործված գրականության ցանկը ներառում է շուրջ 133 աղբյուր: Հավելվածում զետեղված է 109 վերատպություն, որոնք արտացոլում են աշխատանքում ուսումնասիրվող նյութը:

Այդ ամենի հետ մեկտեղ կցանկանայինք նշել մի քանի առաջարկներ.

- Ցանկալի կլիներ առաջին գլխում անդրադարձած իրանական նկարչության բազմադարյան պատմությունը լիներ համառոտ:

- Կարծում ենք, որ հավելվածում զետեղված վերատպությունները պետք է լինեին ավելի մեծ չափերի, որպեսզի հստակ դիտարկվեն ուսումնասիրվող հեղինակների ստեղծագործությունները:

- Ատենախոսության բովանդակության մեջ ցանկալի կլիներ նշված լինեին ենթագլուխները:

Նշված դիտողությունները էական ազդեցություն չեն կրում աշխատանքի որակի վրա: Աշխատանքում պահպանված են գիտական ուսումնասիրության բոլոր անհրաժեշտ կանոնները:

Ատենախոսությունը հեղինակի գիտական հետազոտությունների հիման վրա կազմված աշխատություն է, որն իր արտացոլումն է գտել ինը գիտական հոդվածներում:

Աշխատանքը բավարարում է Հայաստանի Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի 7-րդ կետի «գիտության տվյալ բնագավառում

կարևոր նշանակություն ունեցող խնդրի լուծում» պայմանին, իսկ հեղինակ Զահրա Մալեկի Մամադին արժանի է ԺԷ.00.03 - «Կերպարվեստ, դեկորատիվ և կիրառական արվեստ, դիզայն» մասնագիտության գծով արվեստագիտության թեկնածուի իր հայցած գիտական աստիճանին:

Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ

արվեստի պատմության, տեսության և մշակութաբանության

ամբիոնի վարիչ,

արվեստագիտության թեկնածու, դոցենտ՝

Սաթենիկ Մեղիքյան

Սաթենիկ Մեղիքյանի ստորագրությունը

հաստատում է

ՀՊՄՀ գիտ. քարտուղար

19.06.2023թ.

Սարիամ Իսախրյան